



## Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Dánielné Lengyel Laura*

Cím: *Kosztolányi Dezső*

Forrás: *Budapesti Hírnap*

Bn  
(Hely)

1926. 6. 9.  
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Kosztolányi Dezső

Idő

"1926"

Személy

H

### Kosztolányi Dezső.

A lírai költőnél nincs rejtlemesebb, különösebb istenteremtés a világon. Mint ahogy maga a líra a legősibb, a legbensőbb, a legprimitívebb s egyben a legmodernebb, legpopulárisabb műfaj. Eredete valahol a fantasztikus meseszerűségben, mikor az első jajszó, az első könny, vagy az első kacagás és gyönyörteli sikoltás megszületett az őseMBER lelkében. Azóta él folytonos változáson át, folytonos egyformaságban. Témaköre olyan szegény, vagy olyan gazdag, mint maga az emberi lélek. Éhség, szerelem, ambíció korbácsolja az emberi lelket, jóllakottság, kielégültség és elfásulás állít meg és torpant vissza. És nézzék meg azt a végtelenbe vesző, emberi fantáziával fel sem mérhető melódia-tengert, mi ebből a pár motívumból született. És a leggőgösebb alkotóművésznek is csak itt ebben a néhány pár motívumban van a talaja. A teremtés, az alkotás arisztokrata művészet, de csakis a legvulgárisabb közösségbe eresztheti le a gyökereit. Azok az igazi költők, kik a legáltalánosabb emberi érzéseket szólaltatják meg, a maguk egyéni, minenki másétól elkülönített lelkén keresztül. Az emberiség teremtő ereje lobog fel az egyes kiválasztott emberben. De a legegényibb alkotónak is a tömegben, a közösségben van az ereje és gyökere. Megtörténhetik, — és ez a legnagyobb tragédia — hogy egy művész nem a saját korában születik és csak ötven vagy száz év múlva jön el a tömeg, mely rezonál alkotására. De egyszer el kell jönni és az igazi művész ebben a rendíthetetlen hitben alkot. Ha nincs meg a hite, nem is tud teremteni. *Stendhal* pontosan megmondotta, hogy hány évtizednek kell eltelti, míg az emberiség lelke az ő

mondanivalóhoz hozzáérik. És erre a rendíthetetlen hitére támaszkodva, nyugodtan írta regényeit. *Katona* Józsefnek *Bánk bán* balsikere után megtört a hite és kihullt kezéből a toll. A közösségben kell az egyéni teremtő erőnek megfogamzania, mert csak a hazugok fejedelme, *Münchhausen* báró tudta magát a saját hajánál fogva fölemelni.

*Kosztolányi Dezső*ben, bár művészi egyénisége erősen zárkózott, sőt arisztokratikus, ott van a tömeggel való azonulás tehetsége. Nézzük csak előttem fekvő két verseskönyvét, *A szegény kisgyermek panaszait* és *A bus férfi panaszait*. Az első kötet mélységes, ijesztő ámulás az élet mindennapos jelenségeivel szemben. Mikor lelki szemekről lehull a gyermekhályog és mi megdöbbenve látjuk, mennyire rejtelmes és titokzatos a mindennapi élet, mely körülvesz bennünket. Láttam én már egy világhírű tudósunkat ámuló, gyönyörködő szemmel megilletődve állni kertjében egy rügyező orgonabokor előtt. Reámutatott a kis, kipattanni készülő rügyekre és sohasem felejttem el hangját, amint felém fordulva mondotta: „látja, látja ezt a csodát?”. Nem mertem felelni, mert tudtam, hogy akármit mondok, ostoba közhely lesz az ő szent ámulásával szemben. Mit látott a rügyező orgonabokor

előtt? A mindenséget, az egész világot, a teremtés újra meg újra megismétlődő szent misztériumát. Azt, amiről *Kosztolányi Dezső* dalol nekünk *A szegény kisgyermek panaszai*ban.

Hogy nem minden gyermek látja meg azt a sok csodát, amit *Kosztolányi Dezső* életről-hajálról, betegségről, egészségről, szülő és gyermek örök és szent összetartozandóságáról, ifjú tárgyaltalan, festetlen szerelmekről, megálmódott titkokról be-

szél, az természetes. De hiszen a költő éppen arra való, hogy a tudatalatti érzéseinket is kiformalja. Anyáink szemében hány-szor néztük saját sorsunkat, hány-szor indultunk el a térképen nagy, titokzatos, rejtelmes utazásokra, gyermeklelkünk lázas öntudatlansága hány-szor birkózott a rémes csontemberrel? A titokzatos éjszakák, a rejtelmes elválások még titokzatosabb találkozások, a költő legegényebb élményei, melyeknek gyökere ott van mindnyájunk, azaz a közösség lelkében.

*A bus férfi panaszai* folytatása az első könyvnek. Ámuló panasz, finom nemes rezignáció, beletörődés a kikerülhetetlenbe, hogy a tavaszra el kell jönni az ősznek, a hajnalra el kell jönni az alkonyoknak és minden vívódás, vergődés, küzdelem, ambíció, munka, szerelem, gyönyör, gyűlölet, keserűség vége egy csendes, mélységes, végtelenbe vesző pihenés.

Szólnunk kell még néhány szót *Kosztolányi* nyelvéről, mely formájában és zengésében a *Vörösmartyéval* tart rokonságot. Stílusa, képei, kulturáltsága, finomsága, gondolatkötésének merészsége és mély szakadékokon való átugrása mind *Vörösmarty* lelki leszármazójának jelzi, csak éppen *Vörösmarty* gigantikus, titáni ereje hiányzik belőle.

Mint műfordító pótolhatatlan munkát végzett. A világirodalom újabb reprezentánsai az ő interpretálásában gyönyörködtek bennünket magyar nyelven. A fordítás — mondotta *Rákosi Jenő* — mindig egy izgató birkózás — teljes diadallal, amennyire az én szerény irodalmi ismereteim terjednek, csak *Arany János Hamlet-je*, *A szentiváni éji álom* kerültek ki ebből az izgató birkózásból. Am *Kosztolányi Dezső* műfordításai is a magyar irodalom el nem halványuló nyereségei és kin-

csei közé tartoznak.

Regényeiről, a *Pacsirta*, *A neves költő*, *Az aranyársarkány*, már irtunk a *B. H.* hasábjain. Mind annak a mélységes költői egyéniségnek munkái, akinek verseiből ismerjük *Kosztolányit*. Prózája nem olyan művészi és minden fordulatában kikultivált, mint költői nyelve, de mondanivaló ugyanolyan értékiek és becsűek.

Dánielné Lengyel Laura.